

Jarosław Lewczuk

Strumiennie, gm. Krosno Odrzańskie,
woj. zielonogórskie, St. nr 4a, AZP
59-10/7a

Informator Archeologiczny : badania 24, 66-67

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kach. Finansowało PMA. Pierwszy sezon badań. Osada z okresu wpływów rzymskich.

Stanowisko leży na wschód od wsi, około 500 m za ostatnimi zabudowaniami. Położone jest na wzniesieniu, na lewym brzegu rzeki Elk w miejscu, gdzie wpada ona do Jeziora Haleckiego.

Badania miały charakter sondażowy; ich celem było rozpoznanie stanu zachowania osady przed ewentualnymi pracami o szerszym zasięgu. Założono dwa wykopy w postaci rowów sondażowych o wymiarach 1 x 10 m. Jeden z nich usytuowany był na szczycie wzniesienia, drugi na zboczu południowo-zachodnim opadającym w stronę rzeki. W trakcie badań odsłonięto fragmenty pięciu obiektów, a w jednym z wykopów stwierdzono obecność warstwy kulturowej o miąższości do 50 cm, przy czym obiekty znajdowały się poniżej tej warstwy lub w jej obrębie. Wśród odkrytych obiektów zwraca uwagę obiekt 3. — zapewne pozostałość chaty. Uchwycony w planie wykopu fragment ma kształt trójkąta o ściętym wierzchołku i wymiarach 1,20 x 1,30 x 2,10 m; całość zarysu prawdopodobnie ma kształt czworokątny. Krawędzie obiektu tworzy pas czarno-ciemnobrunatnej ziemi o szerokości od 12 do 22-25 cm, jego wypełnisko ma barwę brunatną. W profilu obiekt widoczny jest jako prostokątna w przybliżeniu jama o płaskim dnie i miąższości od 61 do 75 cm. W trakcie badań odkryto liczne fragmenty ceramiki, pochodzące na ogół z naczyń o wygładzanej lub lekko chropowatej powierzchni barwy brunatnej, czarnej, rzadziej jasnobrązowej. Głina schudzana była domieszką droбно- i średnioziarnistego różowego i białego tłucznia kamiennego. Ornament występuje sporadycznie; są to odciśki palców lub paznokciowe umieszczane zwykle na krawędzi wylewu lub załomie brzuśca. Pozyskany materiał można datować wstępnie na okres wpływów rzymskich, a badaną część osady wiązać z kulturą bogaczewską kręgu zachodniobałtyjskiego. Należy przy tym podkreślić, że przeprowadzone wcześniej na tym stanowisku badania planigraficzne przyniosły bardzo bogaty materiał zabytkowy o dużej rozpiętości chronologicznej i zróżnicowaniu kulturowym — od epoki kamienia po średniowiecze i czasy nowożytne. Sondaż odsłonił jedynie obiekty z okresu wpływów rzymskich — czasów, które obok okresu wędrówek ludów były najliczniej reprezentowane w materiale planigraficznym.

Badania będą kontynuowane.

Stare, gm. Wysoka woj. piłskie St. 7 patrz neolit

Stawki, gm. Dobra woj. konińskie St. 1 patrz neolit

**Strumienno, gm. Krosno Od-
rzańskie woj. zielonogórskie
St. nr 4a AZP 59-10/7a**

**Muzeum Archeologiczne Środkowe-
go Nadodrza w Zielonej Górze**

Badania prowadził mgr Jarosław Lewczuk. Finansował WKZ w Zielonej Górze. Pierwszy sezon badań. Stanowisko wielokulturowe, neolit, epoka brązu, osadnictwo od neolitu do okresu nowożytnego.

Prace wykopaliskowe miały charakter ratunkowo-rozpoznawczy. Stanowisko, usytuowane na małej wydmie, jest rozorywane przez właściciela — PGR Wężyska. Badania przeprowadzono w lipcu i sierpniu 1990 r. W toku prac założono dwa wykopy o łącznej powierzchni blisko trzech arów. Stwierdzono występowanie warstwy ornej o grubości ca 0,4-0,5 metra, która zniszczyła prawie całkowicie i silnie przemieszała warstwę kulturową. Bezpośrednio pod nią występuje już całec, w postaci jasno żółtego piasku rzeczno-pozłomowanego. W całcu odsłonięto: pozostałości przynajmniej 17 jam różnej funkcji i chronologii, ślady trzech obiektów słupowych z okresu późnolateńskiego i rzymskiego oraz zespół złożony z pieca wapienniczego i jamy do gaszenia wapna — datowanych na fazę C1. W dwu miejscach uchwycono nienaruszony spąg warstwy kulturowej — datowanej na późny okres rzymski.

Ogólnie — na tym etapie badań — materiały pochodzące ze stanowiska można podzielić przynajmniej na osiem poziomów chronologicznych.

Neolit — jest reprezentowany głównie przez wióry i odlupki krzemienne, oraz pojedyncze fragmenty ceramiki, pochodzące z warstwy jak i dwu obiektów datowanych na ten okres.

Kultura łużycka — ceramika datowana na IV epoki brązu pochodzi ze złoża wtórnego i znalazła się tam w okresie rzymskim. Z okresu halsztackiego pochodzą jamy w liczbie siedmiu, należące do grupy białowickiej.

Na okres lateński ogólnie (bez Pla) przyporządkowano jedną jamę oraz pewną ilość fragmentów ceramiki pojawiających się sporadycznie jako domieszka bogato tu reprezentowanego okresu późnolateńskiego — z charakterystycznie facetowanymi brzegami.

Okresowi późnolateńskiemu przyporządkowano ślady jednej naziemnej budowli słupowej, kilka jam oraz dużo materiałów ceramicznych — na złożu wtórnym. Należy je wiązać z kulturą przeworską — zajmującą tę część środkowego Nadodrza w II i I w p.n.e.

Wczesny okres rzymski — znany sporadycznie na tym terenie — jest reprezentowany nadspodziewanie bogato. Przyporządkowano mu jedną jamę oraz szereg fragmentów ceramiki zdobionych kółkiem zębatym, motywem swastyki, jodełką — znalezionych na złożu wtórnym.

Zabytki te wykazują silne powiązania ze stylem nadłubąbskim i należałoby je wiązać z tzw. grupą lubuską, zajmującą teren środkowego Nadodrza we wczesnym okresie rzymskim.

Późny okres rzymski — związany z kulturą luboszycką, zajmującą te tereny między połową II a końcem IV w. — jest reprezentowany najobficiej. Na ten czas przypada maksimum zasiedlenia stanowiska nr 4a w Strumiennie. Bogata warstwa kulturowa (silnie jednak zniszczona orką) dostarczyła materiałów datowanych na II i III fazę kultury luboszyckiej — faza C₁ i C₂ kultury przeworskiej. Podobnych materiałów dostarczyły obiekty. Znalezione szereg fragmentów ceramiki siwej toczonej na kole — charakterystycznej dla późnego okresu rzymskiego.

Okres wczesnego średniowiecza reprezentowany jest przez pojedyncze fragmenty ceramiki występujące sporadycznie na powierzchni.

Okres późnośredniowieczny i nowożytny reprezentowany jest o wiele częściej, również jako domieszka z powierzchni.

Usarzów, gm. Lipnik woj. tarnobrzezkie St. 4 patrz epoka brązu

Wałków, gm. Osjaków woj. sieradzkie St. 3 AZP 75-45/50

Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu

Badania prowadził mgr Bogusław Abramek. Finansował WKZ w Sieradzu. Czwarty sezon badań. Rozległa osada z materiałami kultury przeworskiej i wczesnośredniowiecznymi (VI-VIII w.).

Kolejny sezon badawczy na wielohektarowej osadzie w Wałkowie był równie interesujący jak poprzednie. Łącznie zbadano obszar o powierzchni 1800 m², odkrywając 5 dalszych chat, 5 dymarek, 8 jam o różnych funkcjach i 3 paleniska. Poszczególne wykopy, wyznaczone w oparciu o wyniki uzyskane przy pomocy siatki gęsto rozmieszczonych dołków sondażowych, znajdowały się w różnych punktach osady.

Z 5 nowych chat 3 należały do kultury przeworskiej. Były to budowle słupowe kształtu prostokątnego, których powierzchnia wahała się od 8 do 14 m². Dwie z nich miały charakter ziemianek wkopanych w ziemię na głębokość 1 m. Materiał zabytkowy obejmował ceramikę z faz B₂ — C₁, liczne kości zwierząt hodowlanych i dzikich (w tym całe poroże jelenia), przęśliki, nożyki, półksiężycowatą zawieszkę żelazną, a także bryły surowej gliny przygotowanej do wyrobu naczyń. W jednej z chat „przeworskich” znaleziono luzem duże bryły żużla z fragmentami ścianek dymarki.

Chaty wczesnośredniowieczne charakteryzowały się intensywnie czarnymi wypełniskami kształtu owalno-prostokątnego, co zaobserwowano we wszystkich 18 obiektach tego typu dotąd odkrytych. Były to budowle nazemne o powierzchni od 7 do 9 m² z wieloma dołkami słupowymi, występującymi nie na skraju wypełnisk, ale bardziej ku ich środkowi. Obok ułamków naczyń ręcznie lepionych oraz ze śladami przykrawadnego obtaczania (datowanych ogólnie na VI-VIII w.), w chatkach wczesnośredniowiecznych występowała także późnorzymska ceramika toczona, kości zwierzęce, osetki, nożyki i drobne bryłki żużla. Późnorzymska ceramika toczona występowała także w niektórych jamach oraz luzem w różnych miejscach osady.

Odkryte dymarki różniły się wieloma szczegółami. Najgorzej zachowała się dymarka nr 7, której dolna partia znajdowała się na gł. ok. 35 cm od powierzchni. Na jej spodzie zalegała warstwa węgla z drobnymi bryłkami i sopolkami żużla. Kłoc żużla został usunięty w czasie orki, ale zachowały się częściowo boczne ścianki dymarki grubości ok. 10 cm wykonane z łu rzeczno. Maksymalna jej średnica nie przekraczała 70 cm. Znacznie lepiej zachowały się dolne partie dymarek nr 3, 5 i 6 ze ściankami bocznymi i płaskim dnem wykonanymi z tego samego tworzywa — łu rzeczno. Zachowane części o wysokości 0,5 m wypełniały kłoc żużla o średnicy od 90 do 120 cm, pod którymi zalegały węgle drzewne. W ściankach dymarek 3 i 6 zachowały się resztki otworów do sztucznego dmuchu. Ostatnia dymarka zbudowana była w identyczny sposób, przy czym usunięto z niej kłoc żużla. Średnica jej dna wynosiła 120 cm. Piasek wokół dymarek oraz pod ich dnami miał zabarwienie czerwone.

Wśród odkrytych w tym roku jam znalazł się m.in. wczesnośredniowieczny mielerz kształtu owalnego o średnicy ok. 3 m i nieckowatym przekroju położony obok dymarek 5-6.

Odkryte dotychczas obiekty na terenie osady w Wałkowie występowały w przemieszaniu i nie tworzyły określonych skupisk w zależności od ich chronologii. Wśród tych obiektów wyróżniono: 24 chat, 14 jam, 12 palenisk i 7 dymarek.

Badania będą kontynuowane.

Warkalki — Surajny, gm. Miłakowo woj. olsztyńskie St. I patrz okres halszacki

Warszkowo, gm. Sławno woj. słupskie St. 27 AZP 11-26/54

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Prahistorii w Poznaniu

Badania prowadzili dr Włodzimierz Rączkowski oraz mgr Arkadiusz